

Ny Bokin'i Daniela - Valo amby Efapolo amby Zato

Fampahafantarana ny Tabilao ara-paminaniana: Ny Fahitan'i Habakoka sy ny Nofin'i Miller

Jeff Pippenger
2024-03-20

Ny fitomboan'ny fahalalana izay asehon'ny fahitana ny amin'ny Reniranon'i Ulai no nosoratana tamin'ny farany teo amin'ireo vato fisaka roa an'i Habakoka.

“Mifamatotra ao anatin'ireo faminaniana izay noheverin'izy ireo ho mihatra amin'ny fotoana iavian'i Kristy fanindroany ny fampianarana iray namboarina manokana hifanaraka amin'ny toetry ny fisalasalana sy ny fiandrasana mangina nisy azy, sady nampahery azy ireo hiandry amim-paharetana ao amin'ny finoana fa izay mbola maizina amin'ny fahalalany ankehitriny dia hazava aminy amin'ny fotoana voatendry.”

“Anisan'ireo faminaniana ireo ny ao amin'ny Habakoka 2:1–4 hoe: ‘Hijoro eo amin'ny fiambenako aho, ka hametraka ny tenako eo ambonin'ny tilikambo, ary hiambina hahita izay holazainy amiko sy izay havaliko rehefa anarina aho. Dia namaly ahy Jehovah ka nanao hoe: Soraty ny fahitana, ary ataovy mazava tsara eo amin'ny takela-bato izany, mba hahazakazaka izay mamaky azy. Fa ny fahitana dia mbola ho amin'ny fotoana voatendry; nefa amin'ny farany dia hiteny izy ka tsy handainga; na dia mitaredretra aza izany, andraso ihany; fa ho avy tokoa izany, ka tsy hitaredretra. Indro, ny fanahiny izay miavonavona dia tsy mahitsy ao anatiny; fa ny marina ho velona amin'ny finoany.’”

“Efa tamin'ny taona 1842 dia efa nanosika an'i Charles Fitch ny torolalana nomena ao amin'ity faminaniana ity hoe: ‘soraty ny fahitana, ary ataovy mazava eo amin'ny takela-bato, mba hihazakazaka izay mamaky azy,’ mba hanomana tabilao ara-paminaniana iray hanazavana ny fahitan'i Daniela sy ny Apokalypsy. Ny famoahana io tabilao io dia noheverina ho fahatanterahan'ny didy nomen'i Habakoka. Tsy nisy nahatsikaritra anefa tamin'izany fa fahatarana hita ho toy ny eo amin'ny fahatanterahan'ny fahitana—fotoana fiandrasana—no aseho ao amin'io faminaniana io ihany. Taorian'ny fahadisoam-panantenana dia niseho ho tena manan-danja ity Soratra Masina ity: ‘Fa ny fahitana dia mbola ho amin'ny fotoana voatendry; nefa amin'ny farany dia hiteny izy ka tsy handainga; na dia mitaredretra aza izy, andraso; satria ho avy tokoa izy, fa tsy ho ela.... Ny marina dia ho velon'ny finoany.’ The Great Controversy, 391, 392.”

Ny takelaka roa nosoratan'i Habakoka dia vavolombelona roa ara-paminaniana. Araka ny Baiboly, vavolombelona roa no tsy maintsy atambatra mba hampiorinana ny fahamarinana.

Fa raha tsy mihaino anao izy, dia ento miaraka aminao olona iray na roa koa, mba hampiorina ny teny rehetra amin'ny vavan'ny vavolombelona roa na telo. Matio 18:16.

Rehefa ampifanarahana mifono eo ambonin'ny iray ny tabilao roan'i Habakoka (dia ny tabilao mpisava lalana tamin'ny 1843 sy 1850), dia manamafy ireo fahamarinana izay “vatosoa” tao amin'ny nofin'i Miller izy ireo. Ny fahadisoana tamin'ny 1843, izay aseho eo amin'ny tabilao voalohany, rehefa ampifanarahana amin'ny tabilao faharoa, dia mampiorina ny “fotoana fiandrasan'ny fahitana.” Miller (ilay mpiambina ara-tandindona amin'izany tantara izany) dia nanontany izay tokony holazainy nandritra ny adihevitra teo amin'ny tantarany.

Hijoro eo amin'ny fitoeram-piambenako aho, ary hametraka ny tenako eo ambonin'ny tilikambo, ka hiandry hahita izay holazainy amiko sy izay havaliko raha voatsiny aho.
Habakoka 2:1.

Nampianatra an'i Miller ny Tompo mba hanoratra ny fahitana, ary tao amin'ny nofiny dia napetrany teo ambonin'ny latabatra iray teo afovoan'ny efitranony ilay vata kely izay nisy ny fahitana.

Dia namaly ahy, ka nanao hoe: Soraty ny fahitana, ary ataovy mazava eo ambonin'ny takela-bato izany, mba hahafahan'izay mamaky azy mihazakazaka. Habakoka 2:2.

Ny tabilao avy eo dia manondro ny fotoana niandrasana sy ny fahadisoam-panantenana voalohany.

Fa mbola ho amin'ny fotoana voatendry ihany ny fahitana; nefa amin'ny farany dia hiteny izy ka tsy handainga; na dia mitaredretra aza izy, andraso ihany; fa tsy maintsy ho tonga tokoa izy, tsy hitaredretra. Habakoka 2:3.

Avy eo dia aseho ireo kilasy roa izay miseho mifototra amin'ny fitomboan'ny fahalalana.

Indro, ny fanahiny izay miavonavona dia tsy mahitsy ao aminy; fa ny marina ho velona amin'ny finoany. Habakoka 2:4.

Ny kilasin'ny mpivavaka roa tonta dia haseho amin'ny alalan'ny fizotry ny fitsapana ao amin'ny Daniela toko faha-roa ambin'ny folo.

Ary hoy Izy nanao hoe: Mandehana amin'ny lalanao, ry Daniela; fa mihidy sy voaisy tombo-kase ireo teny ireo mandra-pahatongan'ny andro farany. Maro no hodiovina sy hatao fotsy ary hotsapaina; fa ny ratsy fanahy kosa hanao ratsy ihany; ary tsy hisy hahafantatra amin'ny ratsy fanahy; fa ny hendry no hahafantatra. Daniela 12:9, 10.

Ny “hendry” ao amin'i Daniela dia ireo virijina hendry ao amin'ny Matio toko faha-dimy amby roapolo, izay nohamarinina tamin'ny finoana; ary ny ratsy fanahy dia ireo virijina adala izay nasandratry ny fireharehana. Amin'ny faran'ny nofin'i Miller, ireo vatosoa dia maneho ny diloilo ao amin'ny fanoharana ny amin'ny virijina folo, izay hafatra.

“Voahaja Andriamanitra rehefa tsy raisintsika ireo hafatra izay alefany amintsika. Noho izany dia lavintsika ilay diloilo volamena izay niriny harotsaka ao amin'ny fanahintsika mba hampitaina amin'ireo izay ao amin'ny haizina. Rehefa tonga ny antso hoe: ‘Indro, avy ny mpampakatra; mivoaha hitsena azy,’ ireo izay tsy nandray ny diloilo masina, izay tsy nikolokolo ny fahasoavan'i Kristy tao am-pony, dia hahita, tahaka ireo virijina adala, fa tsy vonona hihaona amin'ny Tompony izy. Tsy manana, ao amin'ny tenany, hery hahazoana ny

diloilo izy, ary rava ny fiainany.” Review and Herald, July 20, 1897.

Ny firavak’i Miller amin’ny andro farany dia hamirapiratra avo folo heny, ary samy mariky ny fitsapana na ny isa folo na ny hazavana. Amin’ny andro farany, izay aseho ao amin’ny faran’ny nofin’i Miller, ny hazavan’ny fahamarinana izay aseho eo amin’ny takelak’i Habakoka dia mamoka hafatry ny fitsapana, izay ao amin’ny fanoharana ny amin’ny virijina folo no hafatry ny fitsapana amin’ny Antso amin’ny Misasakalina. Izany fizotran’ny fitsapana izany dia famerimberenana ny fizotran’ny fitsapana teo amin’ny tantaran’ny Millerita, satria ny fanoharana ny amin’ny virijina folo dia averina hatramin’ny litera farany amin’ny andro farany.

“Matetika aho no asaina mandinika ny fanoharana ny amin’ny virijina folo, ka ny dimy tamin’ireo dia hendry, ary ny dimy adala. Io fanoharana io dia efa tanteraka ary mbola ho tanteraka hatramin’ny litera farany indrindra, satria manana fampiharana manokana ho an’izao fotoana izao izy, ary, tahaka ny hafatry ny anjely fahatelo, dia efa tanteraka sady mbola hitohy ho fahamarinana ankehitriny mandra-pahatongan’ny faran’ny andro.” Review and Herald, 19 Aogositra 1890.

Ny fanandramana tamin’ny fotoana fiandrasana dia haverina ara-bakiteny tanteraka amin’ny faran’ny nofin’i Miller, ary amin’izany ny vatosoany dia hamirapiratra avo folo heny noho ny masoandro, ka izany no manamarika fa ireo vatosoa ireo dia maneho ny fitsapana farany ao amin’ny fanoharana ny amin’ireo virijina folo. Ny isa folo dia tandindon’ny fitsapana, ary tamin’ny faran’ny folo andro dia hita maso fa Daniela sy ireo lehilahy mendrika telo dia tsara tarehy kokoa sady botrabotra kokoa noho ireo izay nihinana ny sakafon’i Babylona. Ireo mpiavonavona ao amin’i Habakoka, izay velona tamin’ny fireharehana tsy amin’ny finoana fa amin’ny fiheveran-tena, dia namolavola ny toetran’i Babylona. Tamin’ny tantaran’ny Millerita dia tonga zanakavavin’i Babylona izy ireo, ary ao amin’i Habakoka ny fahefan’ny papa no ampiasaina hamantarana ny toetrany.

Indro, ny fanahiny izay misandratra dia tsy mahitsy ao aminy; fa ny marina ho velona amin’ny finoany. Eny koa, satria mandika lalàna amin’ny divay izy, dia olona miavonavona, tsy mitoetra ao an-tranony, izay manitatra ny faniriany tahaka ny fasana, ary tahaka ny fahafatesana, ka tsy mety voky, fa manangona ny firenena rehetra ho any aminy, ary mamory ny olona rehetra ho any aminy. Tsy hanao ohabolana aminy va ireo rehetra ireo sy oha-pitenenana fanarabiana hanohitra azy ka hanao hoe: Loza ho an’izay mampitombo izay tsy azy! mandra-pahoviana? ary ho an’izay manavesatra ny tenany amin’ny tanimanga matevina! Tsy hitsangana tampoka va ireo izay hanaikitra anao, ary hifoha ireo izay hampahory anao, ka ho babo ho azy ireo ianao? Satria efa nandroba firenena maro ianao, dia handroba anao kosa ny sisa amin’ny vahoaka rehetra; noho ny ran’olona sy ny herisetra natao tamin’ny tany sy tamin’ny tanàna ary tamin’izay rehetra monina ao aminy. Habakoka 2:4–8.

Ny fizahan-toetra nentin-kiseho tamin’ireo virijina ao amin’ny Matio 25 dia miteraka antokon’olona mpivavaka iray, izay efa namolavola ny toetran’ny mpanjakan’ny avaratra (ny fahefana maha-papa), izay ihany koa no hery “izay nandrava firenena maro.”

Izao no lazain’i Jehovah: Indro, misy firenena avy any amin’ny tany avaratra tonga, ary firenena lehibe no hatsangana avy amin’ny faran’ny tany. Mitana tsipika sy lefona izy; lozabe

izy ka tsy miantra; mirohondrohona tahaka ny ranomasina ny feony; ary mitaingina soavaly izy, voalamina tahaka ny lehilahy hiady aminao, ry zanakavavin'i Ziona. Efa renay ny lazany; malemy ny tanany; fahoriana no nahazo anay, ary fanaintainana tahaka ny an'ny vehivavy mihetsi-jaza. Aza mivoaka ho any an-tsaha, ary aza mandeha amin'ny lalana; fa ny sabatry ny fahavalo sy ny fampitahorana dia eo hatraiza hatraiza. Ry zanakavavin'ny oloko, misikina lamba fisaonana, ary mihorona ao amin'ny lavenona; manaova fisaonana tahaka ny amin'ny zanaka lahy tokana, fitomaniana mangidy indrindra; fa ho tonga tampoka amintsika ny mpandrava. Jeremia 6:22–26.

Ny sokajy roa resahin'i Habakoka dia ireo izay hamarinina amin'ny finoana, sy ireo izay nihinana sy nisotro ny foto-pampianaran'i Babylona. Ireo amin'ny andro farany ao amin'ny nofin'i Miller, izay aseho ho virijiny, dia na mampivelatra ny toetran'i Kristy ka mandray ny tombo-kasen'Andriamanitra, na mampivelatra ny toetran'ny fahefana papaly ka mandray ny mariky ny bibidia.

“Tonga ny fotoana hampamirapiratra ny tena fahazavana eo anivon'ny haizina ara-pitondrantena. Ny hafatry ny anjely fahatelo dia efa nalefa ho amin'izao tontolo izao, mampitandrina ny olona tsy handray ny mariky ny bibidia na ny sariny eo amin'ny handriny na eo amin'ny tanany. Ny handray izany marika izany dia midika ho tonga amin'ilay fanapahan-kevitra mitovy amin'izay efa nataon'ilay bibidia, sy hanohana ireo hevitra mitovy amin'izany, amin'ny fanoherana mivantana ny tenin'Andriamanitra. Momba izay rehetra mandray izany marika izany, hoy Andriamanitra: ‘Izy koa hisotro ny divain'ny fahatezeran'Andriamanitra, izay voararaka tsy misy fangaro ao amin'ny kapoaky ny fahavinirany; ary hampijalina amin'ny afo sy solifara eo anatrehan'ny anjely masina izy sy eo anatrehan'ny Zanak'ondry.’” Review and Herald, 13 Jolay 1897.

Ny virijina izay misotro ny divain'i Babylona dia hisotro amin'ny farany ny divain'ny fahatezeran'Andriamanitra. Ao amin'i Isaia, ny mpimamo avy amin'i Efraïma dia mampiseho ny fahamamoany jamba amin'ny famadihana ny zavatra ho ambony ambany, ary izany asa izany dia hatao ho toy ny “tanimanga eo an-tànan'ny mpanefy vilany.”

Ny famantarana ny “ny isan'andro” ho tandindon'i Kristy dia mampivadika tanteraka ny fahamarinana momba ny “ny isan'andro”, satria ny “ny isan'andro” dia tandindona satanika. Ny famantarana nataon'i Miller ny “ny isan'andro” ho fanompoan-tsampy dia aseho mivantana eo amin'ny tabilao nentin'i Habakoka. Ny fahitan'i Miller ilay andalan-teny ao amin'ny Tesaloniana, izay nahafahany nahatakatra fa ny fanompoan-tsampy no “nesorina”, mba hisehoan'ilay “lehilahin'ny ota” izay mipetraka ao amin'ny tempolin'Andriamanitra, no fahamarinana fototra hita ao amin'ny 2 Tesaloniana, toko faharoa.

“Namaky hatrany aho, nefa tsy nahita tranga hafa izay isehoany [ilay isan'andro], afa-tsy ao amin'i Daniela. Dia noraisiko avy eo [niaraka tamin'ny fanampian'ny concordance] ireo teny izay nijoro mifandray aminy hoe: ‘esorina’; hesoriny ilay isan'andro; ‘hatramin'ny andro hanesorana ilay isan'andro,’ sns. Namaky hatrany aho, ka nihevitra fa tsy hahita fanazavana momba ilay andininy; nony farany dia tonga teo amin'ny 2 Tesaloniana 2:7, 8 aho. ‘Fa ny zava-miafin'ny tsi-fankatoavana dia efa miasa sahady; fa izay misakana ankehitriny ihany no

mbola hisakana, mandra-panesorana azy tsy ho eo intsony, ary amin'izany dia haseho ilay ratsy fanahy,' sns. Ary rehefa tonga teo amin'io andininy io aho, ô, tena mazava sy be voninahitra tokoa no nisehoan'ny fahamarinana! Eo izany! Izany no ilay isan'andro! Koa ankehitriny, inona no tian'i Paoly holazaina amin'ny hoe 'izay misakana ankehitriny,' na manembantsembana? Ny hoe 'lehilahin'ny ota,' sy ny 'ratsy fanahy,' dia ny Fanjakana papaly no tiana holazaina. Koa inona àry no manakana ny Fanjakana papaly tsy hiseho? Fa ny Fivavahana jentilisa izany; koa amin'izany, 'ilay isan'andro' dia tsy maintsy midika ny Fivavahana jentilisa.'—William Miller, Second Advent Manual, pejy 66.” Advent Review and Sabbath Herald, 6 Janoary 1853.

Ny hevitra ny hoe “ny isan'andro” ao amin'ny Tesaloniana, izay hitan'i Miller, no fahamarinana fototra ao amin'ilay andalan-teny. Rehefa manondro ireo izay tsy tia ny fahamarinana i Paoly, ka noho izany dia handray fahadisoam-pinoana mahery vaika, dia azo antoka indrindra fa ny fankahalana ny fahamarinana amin'ny heviny ankapobeny no amantarany; kanefa ny fahamarinana izay resahina mivantana ao amin'ilay andalan-teny dia izao: ny hoe “ny isan'andro” dia manambara an'i Roma jentilisa.

Ny jiron'ny tena dia ny maso; koa raha tokana ny masonao, dia ho feno fahazavana ny tenanao rehetra. Fa raha ratsy kosa ny masonao, dia ho feno haizina ny tenanao rehetra. Koa raha haizina ny fahazavana izay ao anatinao, manao ahoana re ny haben'izany haizina izany! Tsy misy olona mahay manompo tompo roa; fa ny anankiray ho halany, ary ny anankiray ho tiany; na ny anankiray hombany, ary ny anankiray ho hamavoiny. Tsy mahay manompo an'Andriamanitra sy Mamôna ianareo. Matio 6:22–24.

Misy fitiavana ny fahamarinana ihany, na fankahalana ny fahamarinana. Tsy misy toerana afovoany. Ilay fitaka mahery manjo ireo virijina adala ao amin'ny Matio dimy amby roa-polo dia miorina amin'ny fandavany ny fahazavan'ny firavak'i Miller izay maneho ny fitsapana farany. Ny fitsapana farany nahazo an'i Isiraely fahiny dia ny fitsapana fahafolony, ary ny firavak'i Miller dia mamirapiratra avo folo heny noho izany amin'ny andro farany. Ny tandindon'ny fandavana ny firavak'i Miller dia ny “ny isan'andro,” izay navadik'ireo mpisotro toakan'i Efraïma ho ambony ambany tamin'ny taranaka fahatelo amin'ny Advantisma. “Ny isan'andro” dia tandindona satanika momba ny fanompoan-tsampy. Ireo mpisotro toaka dia nampiditra firavaka sandoka, izay nentiny avy amin'ny Protestanta nihemotra, ka amaritany ny “ny isan'andro” ho tandindon'i Kristy.

Ny fahatakarany i Miller ny amin'ireo vatosoa nananany dia voafetran'ny tantara izay nananganana azy. Resy lahatra fa ny Fiavian'i Kristy Fanindroany no fisehoan-javatra ara-paminaniana manaraka, ny ratra mahafaty nahazo ny fahefan'ny papa tamin'ny 1798 dia tsy maintsy ho fanehoana ny fanjakana ara-tany fahefatra sady farany ao amin'i Daniela toko faharoa ihany. Voafetra koa ny fahatakarany ny amin' “ny isan'andro,” satria ny fijoroany ho vavolombelona dia milaza fa tamin'ny alalan'ny fanambarana no nitarihana azy ho amin'ny fomba fianarana voafaritra tsara, izay nilazany fa nampiasainy ny Baiboliny, ny Concordance-n'i Cruden, ary namaky gazety vitsivitsy izy. Ny fanapahan-keviny hianatra tamin'izany fomba izany dia tonga tao an-tsainy fotsiny.

“Nandritra ireo roa ambin’ny folo taona naha-deista ahy dia novakiako ny tantara rehetra izay azoko notadiavina; fa ankehitriny kosa dia tiako ny Baiboly, satria nampianatra momba an’i Jesosy izany! Kanefa mbola nisy ampahany betsaka tao amin’ny Baiboly izay mbola maizina tamiko. Tamin’ny taona 1818 na 19, raha niresaka tamin’ny namana iray aho, izay novangiko, ary izay efa nahalala sy [nandre] ahy niteny fony aho mbola deista, dia nanontany izy, tamin’ny fomba somary manan-danja hoe: ‘Ahoana no hevitrao momba ity andinin-teny ity, sy iry?’ izay nanondro ireo andinin-teny taloha izay notoheriko fony aho deista. Fantatro izay tiany holazaina, ka namaly aho hoe—Raha omenao fotoana aho, dia holazaiko aminao ny hevitr’ireny. ‘Hafiriana no fotoana ilainao?’ Tsy fantatro, hoy ny navaliko, nefa holazaiko aminao, satria tsy azoko ninoina fa Andriamanitra dia nanome fanambaràna izay tsy azo takarina. Dia tapa-kevitra aho tamin’izany hianatra ny Baiboliko, mino fa ho hitako izay tian’ny Fanahy Masina hambara. Fa vantany vao nandray izany fanapahan-kevitra izany aho dia tonga tao an-tsaiko ity hevitra ity—‘Raha sendra mahita andalan-teny iray izay tsy azonao, inona no hataonao?’ Dia tonga tao an-tsaiko izao fomba fianarana ny Baiboly izao:—Horaisiko ny teny ao amin’ireny andalan-teny ireny, dia hozaraiko manerana ny Baiboly, ka amin’izany no hahitako ny heviny. Nanana ny Concordance-n’i Cruden aho, izay heveriko fa tsara indrindra eto amin’izao tontolo izao; koa nalako izany sy ny Baiboliko, dia nipetraka teo amin’ny latabatro aho, ary tsy namaky zavatra hafa intsony, afa-tsy gazety kely ihany, satria tapa-kevitra ny hahafantatra izay hevitrin’ny Baiboliko aho. Apollos Hale, *The Second Advent Manual*, 65.”

Ny firavak’i Miller dia tsy tamin’ny alalan’ny fomba fandalinany ihany no nahafantarana azy, fa tamin’ny alalan’ny fanambarana mivantana avy amin’Andriamanitra koa.

“Andriamanitra dia naniraka ny anjely hiasa teo amin’ny fon’ilay mpamboly iray izay tsy nino ny Baiboly, mba hitarihana azy handinika ny faminaniana. Niverimberina nitsidika io olom-boafidy io ny anjelin’Andriamanitra, mba hitarihana ny sainy sy hampahiratra ny fahatakarany ireo faminaniana izay efa maizina tamin’ny vahoakan’Andriamanitra hatramin’izay. Nomena azy ny fiandohan’ny rojo-volamenan’ny fahamarinana, ary notarihina izy hitady rohy misesy, mandra-pijeriny tamim-pahagagana sy tamim-pankasitrahana ny Tenin’Andriamanitra. Hitanany tao ny rojo-volamenan’ny fahamarinana lavorary. Ilay Teny izay noheveriny ho tsy avy amin’ny tsindrimandrin’Andriamanitra teo aloha dia nisokatra teo anoloan’ny fijeriny tamin’ny hatsarany sy ny voninahiny. Hitanany fa ny ampahany iray amin’ny Soratra Masina dia manazava ny ampahany iray hafa, ary rehefa nisy andinin’ny iray tsy takatry ny sainy, dia hitany tao amin’ny ampahany hafa amin’ny Teny izay nanazava izany. Nandinika ny Tenin’Andriamanitra masina tamin’ny fifaliana sy tamin’ny fanajana lalina ary tamin’ny fahatahorana masina izy.” *Early Writings*, 230.

Rehefa milaza i Sister White fa “Andriamanitra no naniraka ny anjely” ho any amin’i Miller, dia manondro izany fa Gabriela no anjely nirahina ho any amin’i Miller, satria ny hoe “ny anjely” dia teny iantsoana an’i Gabriela.

Ny tenin’ilay anjely hoe: “Izaho no Gabriela, izay mitsangana eo anatrehan’Andriamanitra,” dia maneho fa manana toerana ambony be eo amin’ny kianjan’ny lanitra izy. Raha tonga nitondra hafatra ho an’i Daniela izy, dia hoy izy: “Ary tsy misy na iray aza miara-mijoro amiko

amin'ireto zavatra ireto, afa-tsy Mikaela [Kristy], Andriananao.” Daniela 10:21. Momba an'i Gabriela dia izao no lazain'ny Mpamonjy ao amin'ny Apokalypsy: “Ary Izy naniraka ka nanambara izany tamin'ny alalan'ny anjelin'ny ho an'i Jaona mpanompony.” Apokalypsy 1:1. Ilay Fitiavan'ny Vanim-potoana Rehetra, 99.

I Gabriel sy ireo anjely hafa no nitarika ny “saina sy” an'i Miller ary nanokatra “ho amin'ny fahatakarany ny faminaniana izay hatrizay dia maizina tamin'ny vahoakan'Andriamanitra.” Ny hafany dia tsy novolavolaina fotsiny tamin'ny alalan'ny fomba fandalinany, fa tamin'ny alalan'ny fanambaràna avy amin'Andriamanitra koa. Ny tena fomba nampiasainy handinihana ny Baiboly aza dia tonga tao an-tsainy mihitsy. Rehefa ampidirin'Andriamanitra ao an-tsaintsika ny fahamarinana, dia fanambaràna avy amin'Andriamanitra izany, mifanohitra amin'ny fahatongavana amin'ny fahamarinana amin'ny alalan'ny fizotran'ny fizaràna marina ny Baiboly. Nanao ireo roa ireo i Miller, nefa ny fanambaràna avy amin'Andriamanitra dia anisan'ny fomba nahatongavan'i Miller hahatakatra ny lohahevitra momba ny “ny isan'andro.”

Tsy ho nahatsikaritra ny fiovaovan'ny lahy sy vavy ara-pitsipi-pitenenana ao amin'ny Daniela toko faha-valo, andininy faha-sivy ka hatramin'ny faha-roa ambin'ny folo, i Miller, satria ny hany teo am-pelatanany dia ny Baiboly sy konkordansa iray izay tsy ahitana fampahalalana na inona na inona momba ireo fiteny ara-Baiboly. Tsy ho hitany ny fanavahana eo amin'ny ‘sur’ sy ‘rum’, izay samy nadika hoe “esorina.” Tsy ho hitany koa ny fanavahana eo amin'ny ‘miqdash’ sy ‘qodesh’, izay samy nadika hoe “toerana masina.”

Tsy ho hitany ny fahamarinan'ily teny hoe “tamid” izay hita in-efatra amby zato ao amin'ny Baiboly. Ny fahamarinana izay tsy azony ho hita (sady io koa no fahamarinana izay hitany), dia izao: amin'ireo in-efatra amby zato ampiasana ny teny Hebreo hoe “tamid” ao amin'ny Baiboly, dia ao amin'ny bokin'i Daniela ihany no ampiasana ny teny Hebreo hoe “tamid” ho anarana. “Tamid” no teny Hebreo izay midika hoe “mitohy mandrakariva”, ary adika hoe “ny isan'andro” ao amin'ny bokin'i Daniela.

Ao amin'ny bokin'i Daniela ihany no ampiasana ilay teny ho anarana, ary amin'ireo sivy amby sivifolo hafa dia ampiasaina ho tambinteny izy. Noho izany antony izany, rehefa nifanatrika tamin'i Daniela ireo mpandika ny Baiboly King James, izay nampiasa ilay teny in-dimy ho anarana, nefa ny mpanoratra hafa rehetra ao amin'ny Baiboly nampiasa azy in-sivy amby sivifolo ho tambinteny, dia noterena noho ny herin'ny porofo izy ireo “hanitsy” ny fampiasan'i Daniela ilay teny ho anarana. Mba “hanitsiana” an'i Daniela dia nampiany ny teny hoe “fanatitra” teo amin'ily teny, ka dia novainy ho tambinteny ny anarana. Ary avy eo, mba hanitsiana ireo mpandika, dia notarihin'ny tsindrimandry i Ellen White hanoratra fa izy dia “nahita mikasika ny ‘Daily,’ fa ny teny hoe ‘sacrifice’ dia nampidirin'ny fahendren'olombelona, ary tsy anisan'ny lahatsoratra; ary ny Tompo no nanome ny fahatakarana marina momba izany ho an'ireo izay nanambara ny antson'ny ora fitsarana.”

Miller, araka ny fijoroany vavolombelona manokana, dia nitady hahatakatra ny hoe “ny isan'andro,” izay azony tamin'ny farany tao amin'ny 2 Tesaloniana. Nefa koa, araka ny fijoroany vavolombelona manokana, raha nitady hahatakatra teny iray izy, dia nodinihiny ny toerana rehetra

nampiasana izany teny izany, ary io teny io dia ampiasaina in-dimy amby sivifolo hafa ao amin'ny Baiboly. Kanefa ny fijoroany vavolombelona momba ny hoe “ny isan’andro” dia nilaza fa tsy hitany na aiza na aiza izany afa-tsy ao amin’ny bokin’i Daniela, raha hoy izy hoe: “Namaky hatrany aho, ka tsy nahita tranga hafa izay nisehoan’izany [ny isan’andro] afa-tsy tao amin’i Daniela.” Miller dia notarihina ho amin’ireo vatosoa, tsy tamin’ny alalan’ny fomba fianarany ihany, fa tamin’ny alalan’ny fanambaràna avy amin’Andriamanitra koa, izay nomena azy tamin’ny asa fanompoan’ny anjely.

Izany no antony naha-marina ny fahazoany ny hevitra ny “isan’andro,” nefa voafetra ihany. Tsy nahafantatra izy fa, amin’ireo in-dimy anononana ny “isan’andro” ao amin’ny bokin’i Daniela, ny iray amin’ireo in-telo ilazana fa “esorina” ny “isan’andro” dia maneho heviny hafa noho ireo indroa hafa. Indray mandeha ny “isan’andro” dia ampiasaina miaraka amin’ny teny hebreo hoe ‘rum,’ ary amin’ireo indroa hafa kosa dia ampiasaina miaraka amin’ny teny hebreo hoe ‘sur.’ Ireo teny roa ireo dia samy adika hoe esorina, kanefa ny ‘rum’ ao amin’i Daniela toko faha-valo, andininy faha-iraka ambin’ny folo, dia midika hoe asandratra sy omem-boninahitra, ary ao amin’ny toko faha-iraka ambin’ny folo, andininy faha-iray amby telopolo, sy ny toko faha-roa ambin’ny folo, andininy faha-iraka ambin’ny folo, ny teny hoe ‘sur’ kosa dia midika hoe esorina.

Ny teolijiana izay mihinana sy misotro ny sakafon’i Babylona dia miady hevitra fa na esorina ny zavatra iray na asandratra ny zavatra iray, samy maneho karazam-panesorana avokoa ireo, ka noho izany dia tokony ho takarina ho mitovy hevitra ireo teny roa ireo. Lazainy fa ireo in-telo isehoan’ny hoe “ny isan’andro”, rehefa “esorina”, dia midika mandrakariva hoe manala; ary amin’ny fanaovana izany dia ambarany fa tsy nitandrina Daniela tamin’ny fifidianany teny. Tsy milaza izany ampahibemaso izy ireo, nefa amin’ny hevitra ampitainy dia ampianariny fa tokony ho ny teny hoe ‘sur’ no nampiasain’i Daniela tamin’ireo fisehoana telo rehetra, satria araka ny filazan’ireo teolijiana dia iray ihany hono no tiany holazaina isaky ny “ny isan’andro” “esorina.”

Toy izany koa no ataon’izy ireo amin’ireo teny hoe ‘miqdash’ sy ‘qodesh’, izay samy nadika hoe “toerana masina”, ao amin’ny andininy iraka ambin’ny folo ka hatramin’ny fahefatra ambin’ny folo ao amin’ny toko fahavalo. Amin’ny filazana tsirairay ny hoe “toerana masina” ao amin’ireo andininy efatra ireo, dia manizingizina izy ireo fa izy rehetra dia maneho ny toerana masin’Andriamanitra. Araka izany fanatsoahan-kevitra izany indray, dia tokony ho nampiasa fotsiny ny teny hoe ‘qodesh’ i Daniela tao amin’ireo filazana telo rehetra, fa tsy ny ‘miqdash’ tao amin’ny andininy faha-iraka ambin’ny folo. Tsy ho nahatsikaritra ny fanavahana misy eo amin’ireo teny ireo i Miller, kanefa ny teolijiana maoderina dia mahatsikaritra izany, ary rehefa manao izany izy ireo, dia manizingizina fa tsy tokony hekena akory ny fisian’ny fanavahana. Kanefa i Miller, izay tsy nahatsikaritra ny fanavahana teo amin’ireo teny ireo, dia tonga tamin’ny fahatakarana mifanohitra amin’ny an’ireo teolijiana maoderina.

Ny zava-misy dia izao: Daniela dia mpanoratra malina, izay nahalala ny teny Hebreo ary noheverina ho hendry impolo mihoatra noho ny olon-kendry rehetra tany Babylona. Raha nisy olona nahalala ny fampiasana marina ny teny Hebreo, sy ny tokony hanehoana azy araka ny tokony ho izy ao amin’izany tantara manokana izany, dia Daniela izany. Raha nampiasa voambolana samihafa Daniela, dia satria nokasaina hitondra hevitra samihafa izany, izay nokatsahiny haseho

am-pikasana. Rehefa ekena ny fampiasan'i Daniela miavaka ireo teny izay nadika hoe “toerana masina” na hoe “esorina,” dia manamafy ny fahatakaran'i Miller ny amin'ny “isan'andro” izany, izay hitan'i Miller tao amin'ilay andalan-teny mihitsy izay amaritan'i Paoly fa ireo izay mankahala ny fahamarinana dia voatendry handray fitaka mahery.

Ireo izay mankahala ny fahamarinana sy mino ny lainga izay miteraka famitahan-tsaina mahery, dia aseho koa ho mpimamo ao Efraima, ary ireo dia aseho ho sokajy roa. Ny sokajy iray dia ny mpitarika manam-pahaizana, ary ny sokajy iray kosa dia ny tsy nianatra izay tsy hihaino afa-tsy izay ampianarin'ny manam-pahaizana azy. Ireo no miafina ao ambanin'ny lainga, ary manao fanekena amin'ny fahafatesana. Ireo no virijina adala ao amin'ny Matio dimy amby roa-polo, ary ireo izay miavonavona ao amin'ny Habakoka roa. Ireo no mandà ireo fahamarinana fototra ao amin'ny nofin'i Miller, izay mamirapiratra avo folo heny kokoa amin'ny farany (maneho ny fitsapana fahafolo sy farany ho an'ny Isiraely maoderina), araka izay asehon'ny tandindon'ny fitsapana fahafolo sy farany ho an'ny Isiraely fahiny.

Hanohy ity fandinihana ity isika ao amin'ny lahatsoratra manaraka.

Ary hoy ny Tompo tamin'i Mosesy: Mandra-pahoviana no hampahatezitra Ahy izao olona izao? ary mandra-pahoviana no tsy hinoany Ahy, na dia eo aza ny famantarana rehetra izay nasehoko teo aminy? Hamely azy amin'ny areti-mandringana Aho ka handroaka azy tsy ho lova intsony; ary anao kosa no hataoko ho firenena lehibe sy mahery noho izy. Fa hoy Mosesy tamin'ny Tompo: Dia ho ren'ny Egyptiana izany, fa Hianao no nampiakatra ity olona ity hiala teo aminy tamin'ny herinao; ary holazainy amin'ny mponina amin'ity tany ity izany; fa efa reny fa Hianao, Tompo ô, dia eo amin'ity olona ity, fa Hianao, Tompo ô, dia hita mifanatrika, ary ny rahonao mijanona eo amboniny, ary Hianao mandeha eo alohany amin'ny andrin-rahona amin'ny andro sy amin'ny andrin'afo amin'ny alina. Koa ankehitriny, raha hovanoinao toy ny olona iray monja ity olona rehetra ity, dia hiteny ireo firenena izay efa nandre ny lazanao hoe: Satria tsy nahatondra ity olona ity ho amin'ny tany izay nianianany homena azy ny Tompo, dia novonoiny tany an-efitra izy.

Ary ankehitriny, mihanta aminao aho, aoka ny herin'ny Tompoko ho lehibe, araka izay nolazainao hoe: Mahari-po Jehovah sady be famindrampo, mamela heloka sy fahadisoana, nefa tsy mba manafaka velively ny meloka, fa mamaly ny heloky ny ray amin'ny zanaka hatramin'ny taranaka fahatelo sy fahefatra. Mamelà, miangavy anao aho, ny helok'ity firenena ity araka ny halehiben'ny famindramponao, tahaka ny namelanao ity firenena ity hatrany Egypta ka mandraka ankehitriny. Ary hoy Jehovah: Efa namela aho araka ny teninao; nefa raha velona koa Aho, dia hofenoin'ny voninahitr'i Jehovah ny tany rehetra. Satria ireo lehilahy rehetra izay efa nahita ny voninahitro sy ny fahagagana nataoko tany Egypta sy tany an-efitra, nefa efa naka fanahy Ahy im-polo izao ka tsy nihaino ny feoko, dia tsy hahita mihitsy ny tany izay nianianako tamin'ny razany; ary tsy hisy na dia iray aza amin'ireo izay nahatezitra Ahy hahita izany. Fa Kaleba mpanompoko kosa, satria nanana fanahy hafa tao aminy izy ka nanaraka Ahy tanteraka, dia hoentiko ho any amin'ny tany izay nalehany izy; ary ny taranany no handova izany. Nomery 14:11–24.